

SECTION 1

PEDAGOGICAL SCIENCES

УДК 37(092)(460)”1910/1919”

Зайченко Н. І.

докт. пед. наук, професор, професор кафедри
соціальної роботи та освітніх і педагогічних наук
Національний університет “Чернігівський колегіум”
імені Т. Г. Шевченка

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-4961-4711>

ОСВІТЯНСЬКИЙ ДИСКУРС ЕЛОЯ БУЛЬОНА У 1910-Х РОКАХ: СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ УСТРЕМЛІННЯ

Визначний іспанський історик, політик, освітянин Елой Бульон (Eloy Bullon y Fernandez) (11.04.1879, Саламанка – 4.03.1957, Мадрид) володів блискучим ораторським мистецтвом [1].

В освітянському дискурсі Елоя Бульона у 1910-х роках були поставлені важливі питання стосовно модерної соціальної педагогіки. 7 січня 1911 року Елой Бульон виступав із доповіддю на тему “Консервативна партія і соціальні реформи” на зібранні Гуртка консерваторів у м. Більбао. У цьому дискурсі освітянин відмітив значущість “соціального питання” в Іспанії та необхідність його справедливого вирішення [2, с. 22].

28 травня 1914 року у мадрридському Атенеї Елой Бульон представив лекцію на тему “Держава і початкова освіта в Іспанії”, у якій наголошував на важливості свободи освіти та необхідності вдосконалення системи національної освіти під егідою держави. Провідна теза, котру освітянин волів донести до слухачів, була такою: “Справа [освіти], будучи настільки масштабною, не може ніким монополізуватися” [3, с. 2].

На думку Елоя Бульона, освіта є складною за сутністю, вона зачіпає і сім'ю, і державу. Остання має сприяти приватній ініціативі та суспільній кооперації в освітній діяльності.

В інтерв'ю, даному журналісту В. Фернандесу-Флоресу (W. Fernandez-Florez) в Сан-Себастьяні, Елой Бульон указував на ту саму проблему [4].

21 жовтня 1914 року Елой Бульон виступив із доповіддю на відкритті курсу вдосконалення вчительства, упровадженого королівським наказом 19 вересня 1914 року, у Севільському університеті. Освітянин зауважував: “Фундаментальна проблема початкової освіти – підготовка вчителів. Усі засоби, що надаються в їх розпорядження, були б марними, якби вони не відчували вогню свого апостольського покликання. Натомість апостол навчання, без матеріалів, без приміщення, без жодних засобів, працював би з учнями на вулиці, на площі, на березі річки...” [5, с. 1812].

У лекції “Держава й навчання”, прочитаній у березні 1915 року на зібранні робітників Елоєм Бульоном, проголошувалося: “Педагогіка і політика – по суті одне й те саме. Педагогіка вчить, як керувати дитиною, направляти її; політика – як керувати народом, направляти його. Політика – це соціальна педагогіка, педагогіка – індивідуальна політика. Будь-який демократичний режим вимагає народної освіти. Демократичний режим без освіти є демагогією” [6, с. 2], [7, с. 16].

У лекції, викладеній у Саламанкському університеті в жовтні 1915 року, Елой Бульон зазначав, що “підвалиною національної величі не може бути, щось інше, ніж важка й наполеглива праця освіти” [8, с. 1].

Питання освіти розглядалися Елоєм Бульоном і в лекціях, викладених 21 лютого 1916 року в Академії юриспруденції (тема “Відносини Іспанії та Португалії: уроки минулого й орієнтири прийдешнього”) [9] та 27 квітня 1916 року на жіночому зібранні (тема “Жіноча освіта в Іспанії”) [10].

24 вересня 1917 року Елой Бульон виступав із промовою на Святі навчання в Логроньо. Доповідач наголошував на тому, що розв'язання всіх соціальних проблем в Іспанії залежатиме від ставлення влади до освітньої проблеми. “У проблемі освіти наша Батьківщина має рішення всіх інших проблем, які хвилюють сьогоднішніх урядовців; щойно це

буде вирішено, нам даруються покращення та багатство, а разом із ними – естетичне і моральне виховання, а також плекання краси. Зусилля всіх соціальних факторів необхідні для національного відродження, оскільки дія технічних елементів була би пустою без участі всіх суспільних сил у цій величній справі, в якій дії держави слугуватимуть рушійною силою та сприятимуть колективній співпраці, проте ніколи не приведуть до монополії на освіту. Це має бути національною справою”, – стверджував Елой Бульон [11, с. 221].

У своїй промові педагог здійснював аналіз багатьох аспектів реформування освіти, вчительської підготовки, зведення шкіл в Іспанії.

22 вересня 1918 року Елой Бульон представив лекцію на тему “Учительська проблема Саламанки та національна освіта” у Саламанкському університеті. Доповідь було розпочато з пояснення, що справу освіти не можна розуміти виключно, як вплив учителя на учня. “Дії педагогів будуть малокорисними, якщо через брак соціальної підтримки їм доведеться діяти у вакуумі”, – зазначав Елой Бульон [12, с. 607].

Далі він доводив, що задля піднесення держави та її розквіту необхідні суспільні зусилля та виховання колективності. “Якщо Іспанія, як ми всі прагнемо, хоче жити квітучим життям і стрімко рухатися до своєї величі, необхідно змінити курс і рішуче прийняти політику, яка вміє сприяти суспільним ініціативам і прогресивному розвитку місцевого й регіонального життя в межах найвищої національної єдності; експансивну політику, для якої слова “регіоналізм” видається недостатньо, тому що це саме регіоналізм і нічого більше. Я б назвав її гармонійною політикою, біологічною політикою, політикою живої реальності, а також політикою відвертої та щедрої свободи, оскільки це означає не лише повагу до індивідуальної свободи, але й визнання свободи колективу, без якої свобода окремої людини є міфом”, – проголошував Елой Бульон [13, с. 653].

Отже, в освітянському дискурсі Елоя Бульона у 1910-х роках відбилися соціально-педагогічні устремління реформування народної освіти в Іспанії на засадах суспільної справедливості та колективної дії.

Список літератури

1. Bullon у Fernandez, Eloy. URL: <https://historia-hispanica.rah.es/biografias/7611-eloy-bullon-y-fernandez>.

2. Hombres e ideas: la intelectualidad y los problemas sociales. *Nuevo Mundo*. Madrid, Jueves 19 de enero de 1911. № 889, año XVIII. P. 22–24.
3. En el Ateneo. Conferencia del Sr. Bullon. *El Universo*. Madrid, Viernes 29 de mayo de 1914. № 4680, año XV. P. 2.
4. Fernandez-Florez W. Educacion nacional. Habla Eloy Bullon. *El Parlamentario*. Madrid, Domingo 17 de septiembre de 1916. № 893, año III. P. 1.
5. El Director General de Primera Enseñanza en Sevilla. *Suplemento a La Escuela Moderna*. Madrid, 28 de octubre de 1914. № 1868, año XXIV. P. 1811–1813.
6. Un discurso del señor Bullon. El Estado y la enseñanza. *El Universo*. Madrid, Lunes 15 de marzo de 1915. № 4956, año XVI. P. 2.
7. Зайченко Н. І. Іспанський лекційний дискурс про соціальну педагогіку на межі XIX – XX століть. *Інноваційна педагогіка*. 2025. № 84. Т. 1. С. 14–18.
8. El discurso de un patriota. *El Parlamentario*. Madrid, Lunes 25 de octubre de 1915. № 571, año II. P. 1.
9. Notable conferencia de Eloy Bullon. Sobre el porvenir de España. *El Parlamentario*. Madrid, Martes 22 de febrero de 1916. № 689, año III. P. 1.
10. Reuniones y conferencias. En la Union de Damas Españolas. *La Accion*. Madrid, Viernes 28 de abril de 1916. № 61, año I. P. 2.
11. El director general. *Boletin de primera enseñanza de este distrito universitario*. Salamanca, 5 de octubre de 1917. № 28, año XXXVIII. P. 221–224.
12. Bullon E. El problema docente de Salamanca y la educacion nacional. *La Escuela Moderna*. 1918, octubre. № 325, año XVIII. P. 606–617.
13. Bullon E. El problema docente de Salamanca y la educacion nacional. *La Escuela Moderna*. 1918, noviembre. № 326, año XVIII. P. 652–665.